

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 494/2020-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. októbra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Ladislavom Riedlom, Slovenská 46, Prešov, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 39/2019 z 30. októbra 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) bola 12. februára 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu

ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Cdo 39/2019 z 30. októbra 2019, ktoré navrhuje zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že na Okresnom súde Prešov (ďalej len „okresný súd“) sa proti sťažovateľovi viedlo konanie o určenie vlastníckeho práva. Okresný súd žalobe žalobkyne [REDACTED] (ďalej len „žalobkyňa“) rozsudkom č. k. 24 C 258/2015-87 zo 14. februára 2017 vyhovel a určil, že žalobkyňa je výlučnou vlastníčkou nehnuteľnosti, o ktorej sa viedol spor, priznal jej náhradu trov konania a rozhodol o úhrade súdneho poplatku.

3. O odvolaní sťažovateľa rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 9 Co 103/2017-114 z 24. mája 2018 tak, že rozhodnutie okresného súdu potvrdil. V dôvodoch svojho rozhodnutia krajský súd zrekapituloval, že vo veci išlo o vrátenie daru, ku ktorému viedlo žalobkyňu správanie sťažovateľa, vzbudzujúce v nej dôvodnú obavu, že ju sťažovateľ aj s deťmi pripraví o bývanie, neplnenie vyživovacej povinnosti na ich spoločného syna či vulgárne hanlivé vyjadrenia na adresu žalobkyne na verejnosti. Toto konanie bolo okresným súdom po vykonaní dokazovania vyhodnotené ako také porušenie morálnych pravidiel správaním sa obdarovaného, ktoré podľa objektívnych kritérií možno hodnotiť ako hrubé porušenie dobrých mravov, s čím sa krajský súd stotožnil. Potom, čo sa krajský súd vyjadril i k jednotlivým odvolacím námietkam sťažovateľa, skonštatoval, že rozhodnutie okresného súdu je vecne správne, a teda v prejednávanej veci boli dané objektívne predpoklady pre relevanciu požiadavky žalobkyne na vrátenie daru darovaného sťažovateľovi.

4. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie z dôvodu, že mu súdy nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňoval jemu patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“). V tejto súvislosti namietal nedostatočné zistenie skutkového stavu a arbitrárnosť

rozhodnutia krajského súdu, pretože z jeho odôvodnenia mu nebolo zrejmé, ako sa krajský súd vysporiadal s jeho tvrdením o tendenčnosti, účelovosti a neurčitosti výpovedí svedkýň. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

5. Sťažovateľ prípustnosť svojho dovolania odôvodnil i § 421 ods. 1 písm. a) CSP, teda že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Citáciou z viacerých rozhodnutí najvyššieho súdu, v ktorých bolo rozhodované o vrátení daru, preukazoval skutočnosť, že „*ani nesprávne ustálený skutkový stav súdmi oboch inštancií nezaložil právo žalobkyne na platnú výzvu o vrátenie daru*“. V tejto časti najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol dovolanie sťažovateľa podľa § 447 písm. f) CSP.

6. S napadnutým uznesením najvyššieho súdu sťažovateľ nesúhlasí a podanou ústavnou sťažnosťou usiluje o prehodnotenie záveru, ku ktorému dospel dovolací súd. Je presvedčený o tom, že dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodňoval odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, spĺňalo všetky formálne náležitosti, a preto je nesprávny záver najvyššieho súdu o jeho odmietnutí pre formálne vady. Túto námietku sťažovateľ v rámci svojej ústavnej sťažnosti ďalej rozvádza. Kritizuje záver najvyššieho súdu o údajnej absencii konkrétnej právnej otázky, ktorej riešenie odvolacím súdom bolo podľa sťažovateľa nesprávne, ako aj záver, že nie je povinnosťou dovolacieho súdu, aby si takúto právnu otázku vyvodzoval sám. Odmietnutie dovolania len z dôvodu, že v dovolaní nebola použitá presná formulácia, akú najvyšší súd očakával, považuje sťažovateľ za porušenie jeho práv.

7. Sťažovateľ je presvedčený o tom, že každú jednu odvolacím súdom nesprávne vyriešenú právnu otázku pomenoval osobitne vrátane citácie podstatných bodov odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu, a zároveň uviedol aj právny názor ako mala byť tá-ktorá otázka rozhodnutá správne. Nadväzne vo svojej ústavnej sťažnosti zopakoval argumentáciu, ktorú predstrel v rámci podaného dovolania, a opätovne odcitoval časti rozhodnutí najvyššieho súdu zaoberajúcich sa problematikou vrátenia daru.

8. Na tomto základe sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu. Súčasne žiada, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie, vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznal sťažovateľovi náhradu trov konania.

II.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

11.1 Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07), a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

12. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej

republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

13. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

13.1 Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, ktorý je zjavne neopodstatnený.

14. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľa o porušení jeho práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorú dáva do súvisu s nesprávnosťou a nezákonnosťou napadnutého uznesenia najvyššieho súdu v časti, v ktorej sa najvyšší súd vysporiadal s ním uplatneným dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Tvrdí, že z obsahu napadnutého uznesenia mu nie je zrejmé, aké konkrétne skutočnosti viedli najvyšší súd k odmietnutiu jeho dovolania podľa § 447 písm. f) CSP, keďže dovolanie spĺňalo po formálnej stránke všetky zákonom predpísané náležitosti, a to najmä pokiaľ išlo o konkretizáciu právnej otázky, ktorej riešenie považoval za nesprávne.

16. Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia najskôr poukázal na závery všeobecných súdov a nadväzne uviedol právne dôvody odmietnutia dovolania. Po ich preskúmaní ústavný súd konštatuje, že v danom prípade sa najvyšší súd neodmietol zaoberať opravným prostriedkom sťažovateľa, ktorým napadol rozsudok odvolacieho súdu, a jeho dovolanie riadne preskúmal, ale keďže dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania nezistil, následne sformuloval svoj právny záver o neprípustnosti dovolania a rozhodol o ňom spôsobom, ktorý mu Civilný sporový poriadok prostredníctvom § 447 CSP vyslovene umožňuje.

17. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že právo na súdnu ochranu sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred súdom, vrátane dovolacích konaní. Samotná otázka posúdenia podmienok pre uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu. Posúdenie tejto otázky je vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy, v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení práv sťažovateľa.

18. Keďže posudzovanie splnenia podmienok dovolacieho konania je zásadne v právomoci najvyššieho súdu, s ohľadom na argumentáciu sťažovateľa v jeho ústavnej sťažnosti sa úloha ústavného súdu v tejto veci obmedzila na posúdenie, či najvyšší súd v napadnutom uznesení dostatočným spôsobom odôvodnil svoj záver o neprípustnosti dovolania. V opačnom prípade by totiž ústavný súd nahrádzal právomoc najvyššieho súdu, čo nie je jeho úlohou.

19. Ústavný súd preskúmal odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vo vzťahu k dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Najvyšší súd v relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia konštatoval, že sťažovateľ nevymedzil označený dôvod prípustnosti dovolania spôsobom uvedeným v § 432 (body 14 až 17 odôvodnenia napadnutého uznesenia). Sťažovateľovi vytkol, že v dovolaní absentuje

vymedzenie právnej otázky, resp. otázok, od ktorých záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a pri ktorých riešení sa odvolací súd mal odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Za riadne vymedzenie nesprávneho právneho posúdenia veci, ako aj toho, v čom táto vada spočíva, nemožno podľa názoru najvyššieho súdu považovať len opätovné poukazovanie na skutočnosti už riešené v rozhodnutiach prvoinštančného a odvolacieho súdu, či bez ďalšieho poukazovanie na rôzne rozhodnutia dovolacieho súdu venujúce sa problematike príbuznej prejednávanej veci.

20. Sťažovateľ sa s týmto vysvetlením najvyššieho súdu nestotožnil, hľadajúc odpoveď na otázku, ako inak mal poukázať na pochybenie odvolacieho súdu, ak presne nepomenuje podstatné body odôvodnenia citáciou v dovolaní. Zodpovedanie nastolenej otázky pritom vyplýva priamo z napadnutého uznesenia, v ktorom najvyšší súd ozrejmil, že jasne formulovaná právna otázka má v prvom rade naznačiť riešenie daného prípadu požadované stranou a v druhom rade potom jej znenie predstavuje všeobecný právny záver aplikovateľný v obdobných prípadoch v budúcnosti. K tomu je potrebné dodať, že právna otázka môže byť formulovaná v akejkoľvek časti dovolania a forme, avšak musí byť jednoznačne konkretizovaná. Najvyšší súd nevyžaduje žiadnu dokonalú formuláciu právnej otázky, avšak nie je jeho úlohou ani hádať, akú právnu otázku má dovolateľ na mysli, keď poukazuje na jednotlivé rozhodnutia týkajúce sa danej problematiky a cituje z nich. Koncepcia Civilného sporového poriadku akcentuje zodpovednosť strán sporu, a preto podľa § 432 CSP dovolateľ musí uviesť právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, ako aj to, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

21. Po preskúmaní napadnutého uznesenia a obsahu priloženej kópie dovolania sťažovateľa ústavný súd konštatuje, že právny záver najvyššieho súdu o nedostatku zákonných náležitostí dovolania vo vzťahu k namietanému dôvodu prípustnosti možno považovať za ústavne akceptovateľný. Sťažovateľ síce vo svojom dovolaní (i v ústavnej sťažnosti) citoval viaceré pasáže z rozsudku krajského súdu a zároveň všeobecne citoval z viacerých rozhodnutí najvyššieho súdu, avšak z týchto dvoch premenných nevyabstrahoval konkrétnu právnu otázku a ani neuviedol konkrétne, v čom vidí odklon od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu a v čom má spočívať nesprávnosť právneho posúdenia vo väzbe na rozhodné skutočnosti, ktoré vyšli v konaní najavo. Pokiaľ

sťažovateľ sám svojou aktivitou neformuloval a nenastolil konkrétnu právnu otázku, najvyššiemu súdu chýbal predmet dovolacieho prieskumu, nemal sa čím zaoberať a k čomu zaujať stanovisko.

22. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom krajského súdu, rozsudok ktorého ústavnou sťažnosťou nenapadol, nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na vyslovenie zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu (čo však ani nie je daný prípad) a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecných súdov svojím vlastným (m. m. II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 340/04, I. ÚS 225/05, II. ÚS 56/07, I. ÚS 204/2010).

23. Vychádzajúc z uvedeného a zo skutočnosti, že najvyšší súd primeraným spôsobom aplikoval na vec vzťahujúce sa procesné normy týkajúce sa dovolania a náležite odôvodnil napadnuté uznesenie, ústavný súd konštatuje, že neexistuje relevantná súvislosť medzi označeným základným právom sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru na jednej strane a napadnutým uznesením najvyššieho súdu na druhej strane, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

24. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti v celom rozsahu, bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa obsiahnutých v petite jeho ústavnej sťažnosti, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

25. V závere si ústavný súd dovoľuje apelovať na advokátov dovolateľov (ale aj na advokátov všeobecne), aby vyvinuli čo najväčšiu snahu o perfektné vymedzenie dovolacieho dôvodu tak, ako to prikazuje § 432 ods. 2 CSP. Práve povinné zastúpenie advokátom vrátane povinného advokátom spísaného dovolania v dovolacom konaní má garantovať bezchybnosť podaných dovolaní a dovolanie má byť vizitkou odbornosti každého advokáta. Snaha advokátov by mala smerovať k tomu, aby právna otázka z dovolania jasne vyčnievala a takisto aby z dovolania vyčnievalo aj právne posúdenie veci,

ktoré pokladá dovolateľ za nesprávne s uvedením toho, v čom má spočívať táto nesprávnosť. Advokát týmto vymedzením začína svoj dialóg s najvyšším súdom ako najvyššou súdnou autoritou, a preto musí pripraviť jasné, vecné a zmysluplné vymedzenie namietaného nesprávneho posúdenia spornej právnej otázky. V opačnom prípade vystaví svojho klienta v dôsledku svojej neodbornosti možnosti odmietnutia dovolania podľa § 447 písm. f) CSP.

25.1 Na druhej strane aj od najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho treba vyžadovať, aby prípustnosť dovolania najmä podaného podľa § 421 ods. 1 CSP nevykladal príliš formalisticky, ale ústavne konformne (čomu tak v danom prípade i bolo). Je nanajvyšš žiadúce, aby dovolateľom bola zaručená možnosť obrátiť sa na najvyšší súd ako najvyššiu súdnu inštanciu všeobecného súdnictva s požiadavkou na vyslovenie právneho názoru k meritu veci a aby najvyšší súd vlastným meritórnym rozhodovaním rozvíjal a zjednocoval judikatúru slovenských súdov a naplňal tak zmysel nielen dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku, ale predovšetkým princíp právnej istoty ako jeden zo základných pilierov právneho štátu (k tomu napr. I. ÚS 51/2020 či I. ÚS 115/2020).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. októbra 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu